

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1041017/10

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב הראשי לישראל הרב דוד ברוך לאו – נשיא, הרב אליעזר איגרא, הרב א' אהרן כץ

המערערת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד סמי ישראל)

נגד

המשיב: פלוני

הנדון: החזר מזונות שהונו ושולמו מראש בעת חלוקת הרכוש נוכח שינויי משמורת

פסק דין

לפנינו ערעור על החלטת בית הדין האזורי בחיפה מיום ג' באב תשע"ח (15.7.2018) שבה נאמר כדלהלן:

לאחר העיון בכל החומר שבתיק בית הדין מקבל את תביעת האב בעניין החזר המזונות, משכך בית הדין מחייב את האם להחזיר לאב החזר של המזונות בסך של 3,200 ש"ח לחודש.

לאור האמור על האם [פלונית] להעביר לאב [פלוני] סך של 76,800 ש"ח. על האם להעביר סכום זה לאב בתוך ארבעים וחמישה יום.

העובדות הנוגעות לערעור זה

1. הצדדים התגרשו בתאריך ד' בשבט תש"ע (19.1.2010) והילדים היו במשמורת האם.
2. בהחלטה על חלוקת רכוש וחיובי כתובה ומזונות מיום ט"ז בשבט תשע"ג (27.1.2013) נאמר בין השאר:

לצדדים רכוש משותף, קיימת בתיק זה חוות דעת אקטואר, וכן חוות דעת השמאי. בית הדין ישב היום ארוכות עם הצדדים ובא כוח האישה וניסה להגיע להסכמות בתיק הרכוש, ואכן בית הדין הגיע עם הצדדים להבנות והסכמות:

א. דירת הצדדים הנמצאת במושב [...] תעבור על שם האישה בלבד אגב גירושין, הבעל מתחייב לחתום על כל מסמך שיידרש כדי שהדירה תעבור על שם האישה, כל החפצים בבית שייכים לאישה מלבד חפציו האישיים שהבעל רשאי לקחתם [...]

ז. בית הדין רושם לפניו את הסכמת והצהרת האישה שקיבלה במתן חלקו של הבעל בדירת הצדדים את חלקה על פי חוות דעת האקטואר וכן את סכום מזונות הילדים שהייתה אמורה לקבל עד הגיע הילדים לגיל שמונה-עשרה.

ח. האם מתחייבת שלא לתבוע את האב לתשלום מזונות הילדים.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ט. הצדדים מוסרים סמכות ייחודית לבית הדין לדון בכל הנושאים חינוך, מזונות, משמורת ורכוש לבית הדין הרבני.

יא. מלבד האמור לעיל אין תביעות זה על זה.

3. בכ"ה בסיוון תשע"ו (1.7.2016) עברו הילדים לגור עם האב ובית הדין אישר את המעבר.

4. כתוצאה של כך ביקש האב תיקון פסק דין והחזר על כשנתיים שהילדים היו אצלו.

5. בית הדין נתן את החלטתו מושא הערעור. האם השיגה על החלטה, צירפה תסקיר מעובדת סוציאלית מקומית כי הבן [א'] שוהה אצלה והיא הדואגת לו, והוסיפה [ב'] הבן הגדול יותר בגר והוא אינו כלול בחישוב המזונות. בית הדין דחה את השגתה והשאיר את החלטתו כנ"ל.

6. על כך מערערת האם לפנינו.

טענות המערערת (בכתב הערעור ומפרוטוקול הדיון)

א. בית הדין התעלם מהתסקיר שהוגש בט"ו בסיוון תשע"ח (29.5.2018) שבו נראה כי הילדים נמצאים אצל האם.

ב. סכום המזונות היה 2,750 ש"ח לשני הילדים.

ג. לבן [ב'] מלאו שמונה-עשרה שנה ביום י"ז במרחשוון תשע"ח (6.11.2017).

ד. בית הדין חייב החזר מזונות רטרואקטיבי בניגוד לפסיקה.

ה. (בדיון): "בהסכם, היו ויתורים הדדיים, היא ויתרה על זכויות סוציאליות של האישה, הוא ויתר על הדירה. היה הסדר ואיזון, אם ייפסק כעת אחרת זה מפר את האיזון מהעבר."

ו. גם בעת שהיו הילדים אצל האב לא מילא את חובתו להשגיח על חינוכם ולמנוע הסתה כנגד האם.

ז. (בדיון): "ממסמך ששלח [פלונין] לבית הדין האזורי בכ"ג בסיוון תשע"ח (6.6.2018) עולה כי הוא מוותר על המשמורת."

ח. (בדיון): "בית הדין: האם מודיעה כעת שהיא תקבל על עצמה את התשלום של הישיבה."

טענות המשיב (מן הפרוטוקול)

א. "שנתיים הילדים עברו אלי והיו אצלי, ולא עניין את האימא כלום, רק כשהוחלט לגבי כסף האימא התעוררה."

ב. "אני כל הזמן עודדתי את הילדים להיות בקשר עם האם. לעומת זאת, היא מסיתה כל הזמן את הילדים נגדי, היא התעללה בילדים."

ג. לגבי [ב']: "בגיל שמונה-עשרה יש שלישי תשלום."

ד. לשאלה: "האימא מבקשת שהמשמורת תהיה שלה. יש לך התנגדות?" – "אין לי התנגדות, מה שתחליטו. אבל לא ייתכן שאני משלם לבד, לישיבה 2,000 ש"ח ודמי כיס לילד ועוד. אני חושב שילד הכי טוב משמורת משותפת."

ה. "אני משלם שכר לימוד עבור הבן בישיבה ושיעורי עזר כל חודש."

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

דיון והכרעה

מעיון בהחלטת בית הדין שעליה הערעור ושניתנה בג' באב תשע"ח (15.7.2018) נמצא שהחישוב לסכום ההחזר הסתמך בעיקר על שני נתונים:

א. סכום מזונות ומדור – 3,200 ש"ח לחודש; ב. הילדים אצל האב מכ"ה בסיוון תשע"ו (1.7.2016) – שנתיים. (3,200 ש"ח כפול עשרים וארבעה חודש הם 76,800 ש"ח).
האם מערערת גם הסכום החודשי שלדעתה צריך להיות כ-1,300 ש"ח וגם על משך הזמן שהיו הילדים אצל האב.

האם שני הנתונים של בית הדין עומדים במבחן הסבירות?

לגבי הסכום

מהחלטה קודמת (מז' בטבת תשע"א – 14.12.2010) עולה כי האב חויב לשלם מזונות ילדים בסך 5,500 ש"ח עבור ארבעה ילדים ולהוסיף מדור. בעקבות כך ניסו להביא את האב לוותר על חלקו בדירה תמורת האיזון שנקבע על ידי האקטואר ושווי הדירה על ידי שמאי.

בפרוטוקול (מיום ב' בטבת תשע"ב – 28.12.2011 משורה 15 ואילך) נאמר:

התובע: אני אמור לשלם 300,000 ש"ח מזונות עד סוף התקופה. הפער הרבה יותר גדול. אני מוכן לבטל את המזונות ושתיקח את הדירה. בבקשה. היא לא יכולה לעמוד בזה.

בית הדין: כמה את מקבלת היום מזונות?

הנתבעת: 6,880 ש"ח וזה כולל את המדור. אני משלמת מחצית משכנתא שזה 1,500 ש"ח בשבילי.

בית הדין: לפי החישוב שלנו זה יוצא קרוב ל-400,000 ש"ח.

סכום זה מופיע גם בפרוטוקול נוסף (מיום י"ז בסיון תשע"ב – 7.6.2012).

בט"ז שבט תשע"ג (24.1.2013) נאמר (כפי שמופיע בפרוטוקול משורה 19 ואילך):

בית הדין: בעניין הרכוש, אנחנו כבר מודיעים שאנחנו נאמץ את האפשרות הראשונה ברוח האקטואר. האם אתה מוכן לתת את הדירה לאישה?
התובע: לא.

בית הדין: האם אתה מוכן שנהווו סכום מזונות והדירה תישאר אצל האישה?
התובע: לא.

בית הדין: אנחנו עושים חשבון וסבורים שזה כדאי לך יותר.

לאחר התדיינות עם הצדדים פסק באותו יום בית הדין בראשות הרב אדרי בהסכמת הצדדים בעניין הרכוש ובפסק דינו נכתב (בסעיף ז):

בית הדין רושם לפניו את הסכמת והצהרת האישה שקיבלה במתן חלקו של הבעל בדירת הצדדים את חלקה על פי חוות דעת האקטואר וכן את סכום מזונות הילדים שהייתה אמורה לקבל עד הגיע הילדים לגיל שמונה-עשרה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מסקנה

א. אכן הסכום למזונות עם מדור היה כ-1,700 ש"ח לילד (חלוקת הסכום של 6,880 בארבע נותנת 1,720; לחילופין יש לחלק 5,500 בארבע ולהוסיף מדור). יש לציין כי היה זה לפני כחמש שנים. כך הסכום של 3,200 ש"ח לשני ילדים הוא קצת פחות מהחישוב והוא בגדר הסביר.

ב. אכן עולה מן הדיונים כי חישוב בית הדין בהיוון סכום זה (עם חישובי האיזון) היה משמעותי ביותר בהחלטת הבעל לוותר על הבית.

לגבי שהות הילדים אצל האב ומשמורת בעתיד

ביום י"ג בכסלו תשע"ז (13.12.2016) כתב בית דין זה:

הופיעו בפנינו ההורים, וטרם הדיון צורף תסקיר המתאר את מצבם של הילדים [ב'] ו[א'] החיים עם האב. לפנינו התבררה המציאות שאכן מדובר בילדים גדולים שמבחרתם גרים עם האב. התסקיר ממליץ כי אכן יישארו איתו, כשבמקביל ייעשו מאמצים לחידוש הקשר עם האם, כולל ביקורים. נראה לבית הדין להורות על משמורת זמנית של האב, ובתנאי שיקפיד על המשך לימודיהם הסדירים במקומות אלו, ויעשה מאמץ לחידוש הקשר של הילדים עם האם.

בתסקיר שירותי הרווחה מצוין שהילדים עם האב מכ"ה בסיוון תשע"ו (1.7.2016) כך אנו מניחים שהילדים החלו להיות אצל האב מתאריך זה.

בי"א בתמוז תשע"ז (5.7.2017) נכתב תסקיר נוסף של עו"ס אמה גוטמן משירותי הרווחה לבית הדין ומתסקיר זה עולה כי [ב'] יהיה בן שמונה-עשרה בספטמבר 2017 ויתגייס בדצמבר, אבל מסתבר שבחישוב המזונות חישבו רק עד גיל שמונה-עשרה ומאז לכאורה הוא לא היה כלול בחישוב של מזונות ומדור, מה גם שלדברי האם הוא מעדיף להיות אצלה עד סוף הצבא.

לדברי התסקיר בסוף מאי 2017 התעוררו בעיות בין [א'] לחברת אביו שעמה עמד האב להתחתן באותו שבוע, הוא חזר לאימו וביקש משמורת משותפת לפי רצונו. בצירוף עם איי הבהירות לגבי מקום מגורי האב שחשב שאולי יעבור ל[...] נגרם חוסר יציבות גם להחלטות הבן וגם מבחינת ועדת ההשמה לבית הספר.

בכתב תביעה שהגישה האם לבית הדין האזורי באפריל 2018 צוין כי החל מחודש אוקטובר [2017] החל [א'] להיות בבית אימו כשהיה חולה ובא מהישיבה ובפעמים נוספות. לדבריה, בשלושת החודשים האחרונים היה אצל אביו ארבעה ימים, אצל אמו שלושים ושניים יום ובישיבה חמישים ושישה ימים.

לפי תסקיר נוסף של עו"ס אמה גוטמן מיום י"ד בסיוון תשע"ח (28.5.2018) עולה מפגישתה עם האם והאב ושיחות עם העובדת הסוציאלית במושב [...] ועם מנהלי הישיבה כי [א'] כנראה רוב הזמן האחרון אצל אימו ומעדיף להיות שם ובצורה יציבה והיא חושבת שצריך לקבוע אותה למשמורין.

מכל הנ"ל עולה כי בסוף 2017 החל [א'] לשהות יותר אצל אימו מאשר אצל האב ואצל האב הוא מבקר מפעם לפעם.

טיעונים אלה העלתה האם לפני בית הדין והוא דחה את בקשתה פעם אחר פעם.

ככ"ד באב תשע"ח (5.8.2018) כתב בית הדין האזורי:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בזמן מתן פסק הדין מתאריך ט"ז בשבט תשע"ג (27.1.2013) הכולל רכוש, מזונות, אחזקת ילדים ומשמורת, גולם חלק המזונות והמדור בחלקו של האב בדירה שהועברה לאם במלואה (סעיף ז).

החלטת בית הדין ניתנה מתוך התחשבות באם, אין ספק שאם בית הדין לא היה מתחשב, האם הייתה אמורה להחזיר סכום גדול יותר.

אין ספק שהאם צריכה להודות לאב על הטיפול בילדים בזמן שהיו במשמורתו.

בג' באלול תשע"ח (14.8.2018) כתב בית הדין בהחלטתו בתגובה לפניית האם:

בית הדין עבר על החומר שבתיק הכולל תסקירים, בקשות ותגובות הצדדים.

מעט כל האמור בתגובה אינו מדויק ורחוק מהאמת בלשון המעטה.

כמו כן האמור בסעיף 9 לתגובה – בית הדין אכן לקח בחשבון גם את חלקה של האישה באיזון משאבים ואף הוסיף לה על זאת כמחווה מהאיש לטובת הילדים.

לדעת בית הדין לא סתם כתבה האם בסעיף 9 "כאן יאמר בזהירות כי בית הדין..." וד"ל.

לאחר העיון ולאור האמור בית הדין קובע שטובת הילד [א'] להיות במשמורת משותפת בזמנים שווים הן אצל האם והן אצל האב, ואין ספק שבמצב בו הילד נמצא במשמורת משותפת, האב ידאג לחינוכו והצלחתו בלימודים כפי שהוכח עם הבן [ב']. (בית הדין תמה על האם מה שכתבה שתעודת הבגרות הוצאה במרמה ומטילה דופי בהצלחת הבן רק בכדי להגיע למטרה שהבן יהיה אצלה גם אם זה יפגע בבן).

לאור האמור.

א. הבן [א'] יהיה במשמורת משותפת.

ב. מאחר והאב שילם מראש את תשלומי המזונות כפי שהובא בהסכם הגירושין הצדדים יישאו בחלקים שווים בהוצאות חינוך ובריאות.

בפרוטוקול הדיון בבית הדין הגדול מכ"ד בטבת התשע"ט (1.1.2019) נאמר (שורה 178

ואילך):

בית דין: היכן הילד כיום?

– בישיבה ב[...]

בית דין: כמה היא עולה כל חודש?

המערערת: אני לא יודעת, אני רק מלווה. אני מוכנה לקחת על עצמי את תשלום הישיבה.

בית דין: כמה צ'קים נתת?

המשיב: אני הלכתי עם הילד, אחרי שהיה חודש בבית ואני מתאפק לא להתערב, ושילמתי שמונה מאות ש"ח כל חודש, יורד לי בהוראת קבע. זה כמה חודשים.

בית דין: האם מודיעה כעת שהיא תקבל על עצמה את התשלום של הישיבה.

המשיב: דמי כיס ושיעורי עזר? כתוב שהיא נושאת בכל העול.

בית דין: היום אתה משלם שיעורי עזר?

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כל חודש אני נותן לו חמש מאות ש"ח עבור שהוא יושב עם אברך, ולקחתי אותו למכון.

ב"כ המערערת: בסופו של דבר חשובה טובת הילדים.

מסקנות

בית הדין האזורי דחה את טענות האם לגבי ההחזר ולא התייחס לשהיית הילדים אצלה אלא בהתייחסות כללית – שבחלקו של האב בדירה שניתן לאם היה מגולם חיובו במזונות ומדור.

יש לציין שגם מתחילה השקלול של מזונות ומדור הילדים שהווננו נעשה באופן כללי ומסתבר שהביא בחשבון גם את הנהוג שהילדים ממשיכים לשהות אצל אחד ההורים עד גיוסם וגם בעת שירותם. כך גם נראה וכך גם נשמע מדברי בית הדין האזורי שהיו כלולים גם שיקולים נוספים מערך המזונות בחישוב ערך הדירה ובהם שהאישה ויתרה על זכויות הבעל והן נלקחו בחשבון.

מכל מקום, ודאי שכאשר הילדים יצאו מהאם במריבה שהגיעה לידי תלונה במשטרה והאב נשא לבדו באחזקתם ובחינוכם יש בזה הפרה של ההסכם המקורי והיה מקום להוראת בית הדין על החזר לאב.

לא מדובר בתשלום מזונות מדור וחינוך על ידי האם, אלא על הסכם שלא נתקיים כמצופה ולכן יש לאזנו מחדש. אכן יש מקום לטענת האם להפחתה מסכום ההחזר בשל גדילת [ב'] וכן בגלל שהות הבן [א'] זמן מה אצל האם, אבל יצוין כפי שנאמר בבית הדין גם בזמן זה התשלום לישיבה ושיעורי עזר ניתנו על ידי האב.

טובת הבן מצריכה גם להגיע לסופיות הדין בהחלטה על אחזקת הילד שהרי הוא כבר בן שש עשרה שנה וייתכן שישנה מפעם לפעם את העדפתו אצל מי להיות, כפי שהיה בעבר. על כן ראוי שההחזר יכלול גם את האפשרות שיוכל הבן להיות תקופות אצל האב באופן חופשי בלי שהדבר יהווה עילה לתביעה חוזרת, שהרי תביעות מעין אלה מעכירות את האווירה ומונעות מהבן החלטה ראויה אצל מי לשהות משום כך נקבעה משמורת משותפת ויש להניח שגם זה נכלל בהחזר. ההסכמה שהמשמורת תהיה בידי האם גם היא טעם להפחתת ההחזר.

פסק הדין

א. הבן [א'] יהיה במשמורת האם ותינתן לו חופשיות לבקר אצל האב לפי רצונו ובתיאום עימו.
ב. האם תשלם את שכר הלימוד שלו בישיבה.

ג. מימון שעורי עזר לבן על ידי האב יש בו משום קיום מצות "ושננתם לבניך".

ד. בית הדין מחליט להפחית את ההחזר ולקבוע את סכום ההחזר על 30,000 ש"ח כשבסכום זה כלולים כל השיקולים הנ"ל.

ה. תשלום ההחזר יעשה בתשלומים של 1000 ש"ח לחודש.

ניתן ביום כ"ה בשבט התשע"ט (31.1.2019).

הרב א' אהרן כץ

הרב אליעזר איגרא

הרב דוד ברוך לאו – נשיא

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה